

Michel Serres - De wereld onder de duim

Docenten moeten zich opstellen als verleiders, die de 'Klein Duimpjes' aanzetten tot meer subversiviteit, want alleen in het gezagsondermijnende schuilt creativiteit. Gezagsondermijnend? Subversief? Jawel, dit slimme boekje met prikkelende ideeën kent vooral ook een vrij krachtige ondertoon.

Op kennislink.nl wordt Serres (1930) als een van belangrijkste filosofen van onze tijd bestempeld. "Hij geeft les aan de Amerikaanse Stanford University. Volgens hem is het verschil met vroeger groot en zorgt het voor een radicale verandering. Maar gek genoeg is die verandering nog niet overal zichtbaar. Serres verbaast zich er bijvoorbeeld vooral over dat we nog steeds voornamelijk les geven vanuit klaslokalen. Nog altijd zijn er scholen, campussen en collegezalen waar scholieren en studenten luisteren naar onderwijzers. Serres noemt dit de oude ruimte van kennis. Vroeger was het nodig om op zo'n plek te komen of in een bibliotheek omdat daar alle informatie was verzameld. Maar dat is achterhaald. Want 'die kennis, die ijkpunten, die teksten en woordenboeken' zijn tegenwoordig vrijwel overal op te roepen. Wat doen jongeren dan nog in een collegezaal? 'De vroegere klaslokalen en de oude collegezalen zijn dood, ook al vinden we ze nog alom en kan er kennelijk nog steeds niets anders worden gebouwd, ook al probeert de spektakelmaatschappij nog steeds ze aan ons op te dringen.' De veranderingen gaan veel verder dan het klaslokaal. 'Het feit dat we bijna allemaal via internet toegang hebben tot kennis verandert onze manier van denken en samenleven,' zei Serres onlangs in een [interview](#) met Vrij Nederland. 'Ook machtsverhoudingen zullen veranderen. Macht is vaak gebaseerd op bezit van informatie die anderen niet hebben. En iedereen heeft nu met de duim waarmee hij of zij de telefoon bedient, toegang tot alle beschikbare informatie.'"

In februari 2014 verscheen deze vertaling van *Petite Poucette* van de Franse filosoof Michel Serres (1930). Op de filosofie site van Uitgeverij Boom heeft René ten Bos een [korte inleiding](#) geschreven, waarvan hierbij een treffend stukje.

Is de gedachte dat een leraar de baas is in zijn klas nog aannemelijk als zijn leerlingen met hun apparaatjes zich in heel andere ruimtes lijken te bevinden dan een klas?

'De vroegere klaslokalen en de oude collegezalen', schrijft Serres met gevoel voor drama, 'zijn dood'. Net zo dood zijn methodes, vormen van lineair denken en rationele onderzoeksmethodes. Ook dood zijn de onderwijzers die als verslaafden snakken naar een dosis 'gezag'.

Serres droomt van de school als een wilde lappendeken waar maar één principe geldt: creativiteit is het enige wat er in pedagogisch opzicht toe doet. Dat had hij al jaren geleden uitgelegd in het meesterlijke onderwijsboek [Le Tiers-Instruit](#) (1991), dat ik daarom van harte aanbeveel bij iedereen die denkt dat Onder de duim door zijn bondigheid niet genoeg tekst en uitleg biedt.

Voor Serres is creativiteit onderdeel van het leven zelf. Men moet niet denken dat het in instituten, ministeries of scholen te vinden is. Scholen moeten daarom zo dicht mogelijk bij het leven staan. Hun bestuurders moeten begrijpen dat het instituut 'school' zijn langste tijd heeft gehad.